

Nr 17.

Utlåtande i anledning av väckt motion om anställande av försök för möjliggörande av en snabbare publicering av kamrarnas debatter.

I en inom första kammaren väckt, till bankoutskottet hänvisad motion nr 166 ha herrar *Holmbäck* och *Näsgård* anfört och hemställt följande:

Frågan om ett snabbare offentliggörande av riksdagsdebatterna var föremål för ingående överläggningar vid 1937 års riksdag. En kommitté — den s. k. stenografkommittén — som efter kamrarnas uppdrag tillsatts av fullmäktige i riksgäldskontoret, hade avgivit ett utlåtande i ärendet. Kommitténs betänkande jämte en inom första kammaren väckt motion behandlades av sammansatt konstitutions- och bankoutskott och föranledde livliga debatter inom riksdagen. Någon åtgärd, som ledde till snabbare publicering av debatterna, följde emellertid icke.

Protokollen i utländska parlamentariska församlingar tryckas inom vida kortare tid än hos oss. Så offentliggöras protokollen för sammanträdena i det engelska parlamentet — både i överhuset och i underhuset — redan dagen efter det sammanträde hållits. I Norge utdelas protokollen i tryckt skick efter ungefär hälften så kort tid som hos oss. Särskilt i England medför den snabbare publikationen att pressen har ett mera utförligt material för sin behandling av debatterna medan dessa ännu äga aktualitet. Den långsamma publikationen hos oss åstadkommer, att i detta hänseende debattprotokollen bli betydelselösa.

De önskemål, som titt och tätt komma till synes om ett snabbare publicerande av riksdagsdebatterna, synas visa, att frågan på nytt bör tagas upp. En yttre anledning därtill ger det förebildliga sätt, på vilket interparlamentariska unionen vid sitt sammanträde i Stockholm i september månad i fjol kunde lösa frågan om publicering av de debatter, som ägde rum inom unionen. Tryckta redogörelser för förhandlingarna förelågo redan dagen efter de särskilda debatterna; debatterna voro visserligen icke ordagrant återgivna men de utförliga referaten voro å andra sidan tryckta på franska, alltså på ett språk, som icke var tryckeripersonalens modersmål. De besvärades icke av korrekturfel.

Under diskussionerna vid 1937 års riksdag framfördes med stor utförlighet skälen för och mot en ändring av publikationssättet beträffande riksdagsdebatterna. Det var emellertid en tanke, som man enligt vår uppfattning icke ägnade tillräcklig uppmärksamhet, nämligen att man i varje fall borde göra försök med ett snabbare publikationssätt. Först efter dylika försök kan man få tillräckligt erfarenhetsmaterial. Att man skulle göra försök med snabbare publikationssätt yrkades i en reservation till sammansatta konstitutions- och bankoutskottets betänkande 1937. I reservationen föreslogs, att man försöksvis skulle på sätt som sker i utländska parlamentariska församlingar låta omedelbart utskryva stenogrammen. Under försöket borde man, enligt reservationen, kunna pröva dels den regel, som föreslagits av stenografkommittén, nämligen att utskriften av steno-

grammen omedelbart i stencil skulle tillställas pressen, dels den danska regeln, att utskriften omedelbart färdigställas i »fortryck», som utlämnas till talarna att av dem eventuellt överlämnas till pressen, och dels det engelska systemet att utskrifterna omedelbart tryckas i korrekturtryck med rätt för talarna att till ett följande definitivt tryck göra de rättelser de önska. I det engelska överhuset tillämpas, närmare bestämt, följande regler. Stenograferna ha tiominutersskift. Stenogrammen utskrivs omedelbart i parlamentsbyggnaden, och sedan utskriften färdigställd ha ledamöterna några tiotal minuter till korrigering. Utskriften intefoneras där-efter till trycket och uppsätts och tryckes omedelbart i ett första tryck, som efter några dagar ersättes av ett nytt, korrigerat slutligt tryck. I underhuset torde reglerna vara ungefär desamma.

Vi anse att försök nu bör anställas efter de riktlinjer, som ovan angivits. De närmare reglerna för förfaringssättet vid försökets anställande torde böra utarbetas av vederbörande utskott.

På grund av vad ovan anförts hemställa vi, att riksdagen ville låta anställa försök för möjliggörande av en snabbare publikation av debatterna vid kamrarnas sammanträden.

Enligt nu gällande bestämmelser — riksdagsstadgan § 5 — skola utskriften av yttranden vid kammarens sammanträde sist klockan 10 tredje dagen efter sammanträdet avlämnas i kammarens kansli, där de till klockan 12 andra söckendagen därefter böra finnas tillgängliga för genomläsning och justering.

Debattprotokollen föreligga i tryckt upplaga i regel omkring 6 dagar därefter.

Spörsmålet om en snabbare publicering av riksdagsprotokollen har tid efter annan varit uppe i den offentliga debatten. Sålunda behandlades frågan — såsom av motionärerna anges — av en av riksgäldsfullmäktige enligt beslut av 1936 års riksdag tillsatt kommitté, den s. k. *stenografkommittén*, som avgav sitt betänkande i januari 1937. Stenografkommittén fann vid sin utredning, att om man ville tillmötesgå de framkomna önskemålen om en snabbare publicering av kammardebatterna och på samma gång öka intresset för riksdagsförhandlingarna, man måste sträva efter att ernå en organisation, som kunde möjliggöra en omedelbar utskrivning och publicering av de stenografiska uppteckningarna av riksdagsdebatterna, alltså medan dessa ännu hade full aktualitet.

Stenografkommitténs förslag förutsatte en omorganisation av riksdagens stenografkår samt inrättande av ett för båda kamrarna gemensamt stenografkansli med en särskild riksdagens maskinskrivningsavdelning.

Stenografkommitténs förslag, som behandlades av sammansatt konstitutions- och bankoutskott vid 1937 års riksdag (utl. nr 1), föranledde icke någon riksdagens åtgärd.

Efter förslag av 1945 års statsrevisorer beslöt 1946 års riksdag uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att låta utreda frågan om en rationalisering av riksdagstrycket. För att verkställa utredningen tillsatte fullmäktige en kommitté, *1946 års kommitté för riksdagstrycket*. Denna kommitté undersökte även frågan om en snabbare publicering av riksdagsprotokol-

len. Kommittén fann emellertid i sitt i april 1947 avgivna betänkande, att förutsättningar då icke funnes för att effektivt lösa detta spörsmål. Med hänsyn till det intresse, som fanns för saken, särskilt hos pressen, ansåg kommittén, att frågan borde ägnas fortsatt uppmärksamhet och att det borde ankomma på riksgäldsfullmäktige att efter samråd med kanslideputera- de taga erforderliga initiativ i frågan.

I sitt utlåtande nr 44 över kommitténs betänkande framhöll 1947 års bankoutskott rörande ifrågavarande spörsmål, att det vore av betydelse för den politiska diskussionen, att debatterna i riksdagens kamrar med minsta möjliga tidsutdräkt bleve i tryck tillgängliga för pressen. Den tidigare inom riksdagen företrädde uppfattningen, att yttranden icke finge i ojusterat skick utlämnas, fann utskottet icke hållbar, icke minst med hänsyn till att pressreferaten icke sällan av olika anledningar gäve en skev bild av vad som verkligen förekommit. Ett utlämnande av på stenogrammen grundade utskrifter syntes därför icke behöva möta större betänkligheter. Från denna utgångspunkt fann utskottet det önskvärt, att ett snabbare tillhandahållande av debattinläggen gjordes till föremål för fortsatta överväganden från riksgäldsfullmäktiges sida. På utskottets hemställen beslöt också 1947 års riksdag att uppdraga åt riksgäldsfullmäktige att undersöka möjligheterna att ernå en snabbare publicering av riksdagens protokoll.

Vid sina överväganden med anledning av nämnda uppdrag ansågo fullmäktige i riksgäldskontoret, att en undersökning borde göras angående möjligheterna att publicera ett preliminärt debattprotokoll. För att detta skulle få något egentligt värde borde det enligt fullmäktiges mening om möjligt föreligga dagen efter debattdagen, vilket nödvändiggjorde att stenografernas utskrifter sändes direkt till tryckeriet för sättning samt att debattdeltagarnas justering finge ske först i det tryckta preliminära protokollet.

Fullmäktige uppdrogo den 20 oktober 1949 åt riksgäldsdirektören att i samråd med sekreterarna i riksdagens kamrar och representanter för riksdagsstenograferna samt eventuellt vederbörande tryckerier verkställa en undersökning, huruvida ett preliminärt debattprotokoll vore möjligt att åstadkomma efter de angivna förutsättningarna och att i så fall jämväl utreda frågan om de ökade kostnader, som kunde uppkomma. Efter förslag av stenografernas representanter anställdes, i första kammaren den 1 mars 1950 och i andra kammaren den 19 april 1950, försök enligt de av fullmäktige angivna riktlinjerna. Under utredningens gång ha jämväl försök gjorts att upptaga debatterna medelst s. k. trådinspelningsapparat.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, är frågan om en snabbare publicering av protokollen över kamrarnas debatter f. n. föremål för utredning genom riksgäldsfullmäktiges försorg. Sådana av motionärer- na förordade försök med framställning av protokoll, som föreligga tryckta dagen efter debatterna, ha också nyligen verkställts i båda kamrarna. I avvaktan på utredningens slutförande vill utskottet, under återopande av sina år 1947 gjorda uttalanden, nu endast uttrycka den förhoppningen, att an-

ordningar skola kunna träffas, varigenom denna för den politiska diskussionen så viktiga fråga skall trots de tekniska svårigheter, som onekligen föreligga, kunna inom en nära framtid lösas på ett tillfredsställande sätt.

Då motionens syfte sålunda redan är tillgodosett, får utskottet hemställa, att förevarande motion I: 166 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 maj 1950.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Ewerlöf, Sundvik, Fahlander, Näsgård, Nordenson och De Geer;

från andra kammaren: herrar Andersson i Munkaljungby, Nilsson i Landskrona, Persson i Norrby, fru Humla, herrar Schmidt, Sköldin, von Seth och Rosén.